

SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

STUDY

You have Downloaded, yet Another Great Resource to assist you with your Studies 😊

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za

SA EXAM
PAPERS

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

LANDBOUBESTUURSPRAKTYKE

FEBRAURIE/MAART 2015

MEMORANDUM

PUNTE: 200

Hierdie memorandum bestaan uit 13 bladsye.

AFDELING A**VRAAG 1: KORTVRAE****1.1 Meervoudigekeuse-vrae**

1.1.1	B✓✓	1.1.6	C✓✓		
1.1.2	C✓✓	1.1.7	A✓✓		
1.1.3	A✓✓	1.1.8	B✓✓		
1.1.4	D✓✓	1.1.9	C✓✓		
1.1.5	C✓✓	1.1.10	B✓✓	(10 x 2)	(20)

1.2 Pasitens

1.2.1	E ✓✓	1.2.6	C ✓✓		
1.2.2	G ✓✓	1.2.7	H ✓✓		
1.2.3	B ✓✓	1.2.8	F ✓✓		
1.2.4	D ✓✓	1.2.9	K ✓✓		
1.2.5	I ✓✓	1.2.10	J ✓✓	(10 x 2)	(20)

1.3 Term/Woord(e)

1.3.1	Bemaking/Bemarkingsplan ✓	1.3.6	Geheelplaas ✓		
1.3.2	Grond ✓	1.3.7	Elastisiteit ✓		
1.3.3	Wisselbou ✓	1.3.8	Gekontroleerde/Beheerde ✓		
1.3.4	Presisie ✓	1.3.9	Gelykheidskema ✓		
1.3.5	Vaste ✓	1.3.10	Kontantvloei ✓	(10 x 1)	(10)

TOTAAL AFDELING A: 50

AFDELING B**VRAAG 2: PLAASBEPLANNING****2.1 Grondstruktuur****2.1.1 VIER hoofkategorieë wat grondproduktiwiteit beïnvloed**

- Landboukapasiteit ✓
- Gevoeligheid van grond vir verandering of vernietiging ✓
- Klimaat ✓
- Korrekte bestuurspraktyke ✓ (4)

2.1.2 Verduidelik DRIE metodes om grondvog te bewaar

- Deklaag om 'n beskermde laag te vorm ✓
- Bedekking van gronde met organiese materiaal/plastiek om verdamping te verminder ✓
- Verhoog die gronddiepte vir kapillêre waterbeweging in gronde ✓
- Aanplant van gewasse wat grond bedek om verdamping te verminder ✓
(Enige 3) (3)

2.2 Grondreaksie**2.2.1 Lei grond vir gewas produksie af**

- Land B ✓ (1)

2.2.2 Verduidelik jou antwoord met TWEE redes

- Die grond se fisiese eienskappe is beter ✓
- Meer voedingstowwe beskikbaar vir plante ✓ (2)

2.3 Redes vir die uitlê van kampe

- Om wisselweiding toe te pas ✓
- Hoogste moontlike produksie ✓
- Om kwesbare weiding te beskerm teen oorbeweiding ✓
- Om dit moontlik te maak om diere te plaas volgens die drakrag van die weiding ✓
- Sodat die veeboer verskillende tipes diere kan aanhou ✓
- Skeiding van verskillende geslagte/ouderdom/groepe ✓
- Plaagbeheer ✓ (Enige 3) (3)

2.4 Begroting**2.4.1 TWEE aanvanklike faktore benodig vir die opstel van 'n begroting**

- Hoeveelheid grond wat beplant gaan word ✓
- Verwagte opbrengs / Verwagte produksie ✓
- Verwagte vrugbaarheid ✓
- Arbeidskoste ✓
- Kapitaal benodig ✓
- Spandering op noodsaaklikhede ✓ (Enige 2) (2)

2.4.2 Beskryf DRIE aanwysers van kontantvloei begroting

- Inkomste ontvang vir die gestelde periode ✓
- Uitgawes vir dieselfde periode as die inkomste ✓
- Stadiums van kontant surplusse en tekortkominge om beskikbaarheid van kapitaal te hersien ✓
- Hoeveelheid en tipe krediet benodig om tekortkominge te oorbrug ✓
- Tydperk wat krediet benodig gaan word ✓
- Verskille op die begroting om aanpassings te maak ✓ (Enige 3) (3)

2.5 Veiligheid van werkers**2.5.1 Beskernde klere**

- Oorpak/Voorskoot/Laboratoriumjas ✓
- Handskoene ✓
- Skermbril/veiligheidsbril ✓
- Veiligheidskoene/rubberskoene ✓
- Kopbeskerming ✓
- Mond en neus masker ✓ (Enige 4) (4)

2.5.2 Impak van MIV/Vigs op arbeid

- Meer afwesigheid vanaf die werk/meer dae siekteverlof/Produktiwiteit is laer ✓
- Lae personeel moraal/fisiologiese impak ✓
- Spanning in die werkplek/Stigma verbonde aan status ✓
- Hoë personeel omset ✓
- Meer uitgawes vir die besigheid ✓ (Enige 4) (4)

2.6 Maatreëls om omgewingsbesoedeling te voorkom

- Gebruik gif slegs indien nodig ✓
- Korrekte toediening van gifstowwe ✓
- Maak gebruik van organiese metodes ✓
- Maak gebruik van natuurlike vyande so vër moontlik ✓
- Moenie gif op grond/in water mors nie ✓
- Korrekte metode om van gifstof/houer ontslae te raak ✓ (Enige 5) (5)

2.7 Presisieboerdery**2.7.1 Funksies of GPS (Globale Posisioneringstelsel) en GIS (Geografiese Inligtingstelsel)**

Funksies van GPS	Funksies van GIS
• Haarfyn aanduiding van presiese posisie binne een meter ✓	• Dui areas aan in verbonde land waar faktore produksie beperk ✓
• Opmeting van land ✓	• Voorsien inligting oor 'n bepaalde land ✓
• Kaart logistiek ✓	• Produseer opbrengskaarte ✓ (Enige 2 vergelykings)

(4)

2.7.2 Betekenis van die afkorting VTT.

- Veranderlike Tempo Tegnologie ✓

Funksie van VTT

- Beheer die tempo van toediening van gewas insette en bewerkings ✓ (2)

2.8 Funksies van die landboubedryf

- Voorsien voedsel ✓
- Voorsien roumateriaal ✓
- Voorsien werk/werkgeleenthede ✓
- Ontwikkeling van die sekondêre industrie ✓
- Voorsien landbou ekonomiese stabiliteit en groei ✓ (Enige 3) (3)

2.9 Effek van pryse op begroting**2.9.1 Effek van verandering in prys op wins**

- Soos die pryse van noodsaaklikheid (insette) styg ✓
- Hoe laer sal die wins van die onderneming wees ✓

OF

- Hoër insette het laer inkomste tot gevolg ✓
- En dus laer wins ✓ (2)

2.9.2 Grafiek analise om begroting te voorspel

- Die begroting vir arbeid sal dieselfde bly/teen R105 ✓ want die koste bly dieselfde ✓
- Verhoog die begroting vir voer effens/10 – 15 % ✓ want die koste styg effens ✓
- Begroting vir kunsmis moet baie verhoog word/20 – 30% ✓ want die kunsmispryse het skerp gestyg ✓
- Die begroting vir die produkte kan effens verhoog/1 – 5% want dit raak die einde van die jaar en pryse neig om te styg ✓

(8)
[50]

VRAAG 3: ENTREPRENEURSKAP, REKORDHOUDING, BEMARKING EN BESIGHEIDSBEPANNING

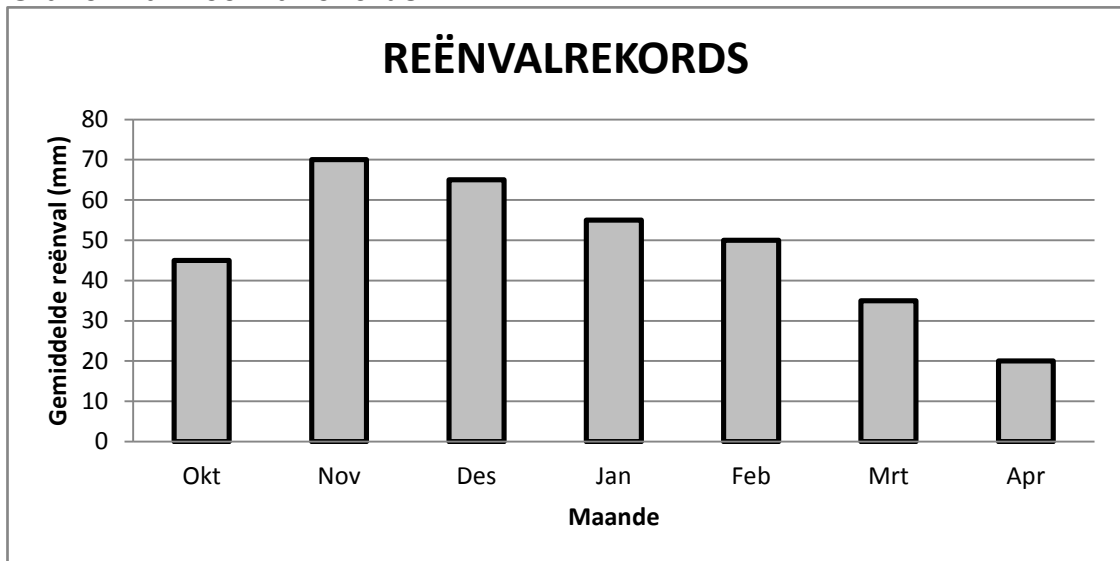
3.1 Tipe rekenaars

- Tafelrekenaar ✓
- Skootrekenaar/Notaboekrekenaar ✓
- Palmrekenaar ✓
- Werkstasies ✓
- Hoofraam rekenaar ✓
- I-pad/tablet ✓
- Selffoon ✓

(Enige 2) (2)

3.2 Klimaatsfaktore

3.2.1 Grafiek van reënvalrekords

Nasiensrubriek

- Opskrif ✓
- Korrekte x-as benoem ✓
- Korrekte y-as benoem ✓
- Korrekte stawe ✓
- Staafgrafiek ✓

(5)

3.2.2 Elemente van wee gemeet deur dié instrumente

NAAM VAN INSTRUMENT	WEERSELEMENT GEMEET
Bakkiesanemometer	Wind ✓
Nat-en-droë-bol-termometer	Humiditeit ✓
Reënmeter	Reënval ✓
Maksimum en minimum termometer	Dag en nag temperature ✓

(4)

3.3 **Bates aandui**

AFSKRYFBARE/ DEPRESIEERBARE BATES	NIE-AFSKRYFBARE/ NIE-DEPRESIEERBARE BATES
Geboue ✓ Masjinerie ✓	Kunsmis ✓ Bemarkbare vee ✓

(4)

3.4 **Brondokumente**3.4.1 **Depositostrokie**

- Die rekeninghouer se naam ✓
- Die rekeningnommer ✓
- Die takkode ✓
- Besonderhede van die persoon wat die geld deponeer ✓
- Die bedrag gedeponeer ✓
- Datum ✓
- Handtekening ✓

(Enige 4)

(4)

3.4.2 **Tjekbetalings**

- Dit beteken dat die tjek nie vir 'n volgende persoon gegee kan word nie ✓
- Moet in die bankrekening van die persoon inbetaal word ✓

(2)

3.5 **Inkomstestaat**3.5.1 (a) **Totale inkomste**

- Totale inkomste = R25 000,00 + R20 000,00 ✓
= R45 000,00 ✓

(2)

(b) **Totale uitgawes**

- Totale uitgawes = R2 240,00 + R1 200,00 + R1 360,00 + R1 000,00 +
R2 570,00 + R3 000,00 ✓
= R11 370,00 ✓

(2)

3.5.2 **Wins of verlies**

- Wins/Verlies = R45 000,00 – R11 370,00 ✓
= R33 630,00 ✓
- Dit was 'n wins ✓

(3)

3.6 **Bemarkingsfunksie van Landboubedryf**

- Bemark die produk teen 'n prys wat die verbruikers sal aantrek, bv. nutswaarde ✓
- Aanhoudende verandering van die produk bv. Om die behoefte van verbruikers te bevredig volgens terugvoer ✓
- Bemarking op so 'n wyse dat 'n groter markaandeel te verkry bv. handelsnaam ✓
- Advertering van die produk moet in lyn met etiese advertering ✓ (Enige 3)

(3)

3.7 Arbeidsrekords

3.7.1 Bruto loon

- Bruto loon = 8 ure \times R12,70 \times 5 dae \checkmark + 3 ure $(1,5 \times$ R12,70) \checkmark
- = R565,15 \checkmark

OF

- Normale loon = 8 uur \times R12,70 \times 5 dae
- = R508,00 \checkmark
- Oortyd = 3 uur $(1,5 \times$ R12,70)
- = R57,15 \checkmark
- Totale loon = R508,00 + R57,15
- = R565,15 \checkmark

(3)

3.7.2 Netto loon

- WVF = R565,15 \times 1% \checkmark
- = R5,65 \checkmark
- Netto loon = inkomste – aftrekkings
- = R565,15 – R5,65 – R15,00 \checkmark
- = R544,50 \checkmark

(4)

3.7.3 Afkorting WVF

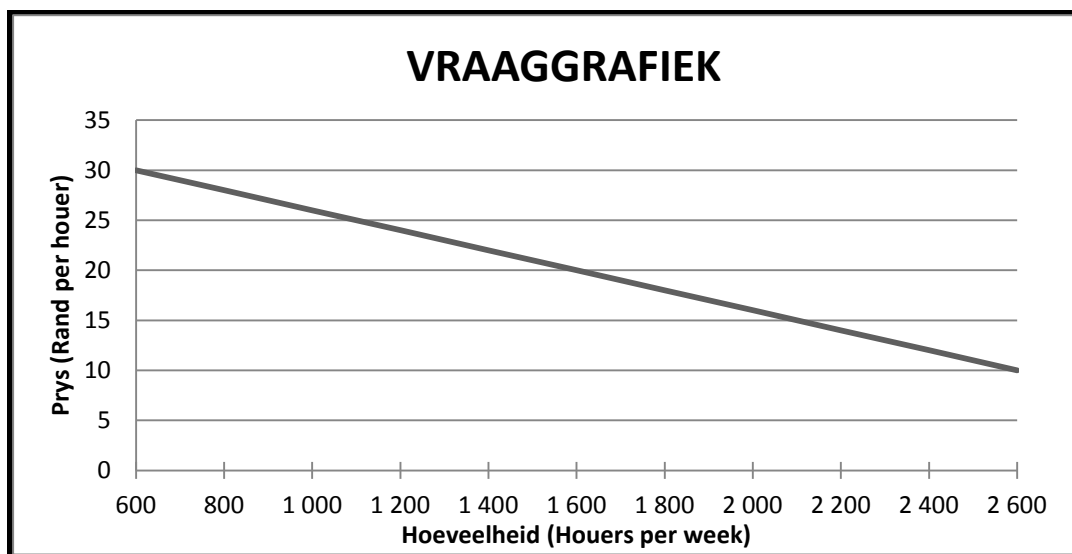
- Werkloosheidsversekeringsfonds \checkmark

(1)

3.7.4 Bydrae tot WVF

- Die werkgewer \checkmark

(1)

3.8 **Vraag en aanbod**3.8.1 **Vraaggrafiek****Nasien Rubriek**

- Opskrif ✓
- Korrekte x-as ✓
- Noem x-as met eenhede ✓
- Korrekte y-as ✓
- Benoeming van y-as met eenhede ✓
- Lyngrafiek ✓

(6)

3.8.2 **Bereken die wins**

- Winsmarge = $R20 \times \frac{100}{125}$ ✓
- = R16,00 ✓
- Wins = $(R20 - R16,00) \times 1\,600$ ✓ **OF** Wins = $R4 \times 1\,600$ ✓
- = R6 400,00 ✓ = R6 400,00 ✓

(4)

[50]

VRAAG 4: OES, VERWERKING EN BESTUUR**4.1 VIER faktore voordat waardetoevoeging onderneming aanpak**

- Regeringsbeleid en regulasies ✓
- Sosio-ekonomiese toestande ✓
- Vlak van besigheid vaardigheid tussen die mense ✓
- Finansiële ondersteuning van die bank of ander finansiële instansies ✓
- Die beskikbaarheid en koste van infrastruktuur ✓
- Ontwikkeling van die mark ✓
- Toegang tot toepaslike tegnologie ✓

(Enige 4) (4)

4.2.1 DRIE maniere van verwerking van landbouprodukte

LANDBOUKUNDIGE ONDERNEMING	BESKRYF VERSKILLENDE MANIERE VAN VERWERKING
• Vries/verkoeling ✓	• Verkoel tot gevriesde produk om te bewaar ✓
• Bakkerie ✓	• Aanhoudende maak van produkte soos brood ✓
• Vleisondernemings ✓	• Verwerking van vleis in ander produkte soos polonies ✓
• Vrugtebedryf ✓	• Sap en koeldrank industrie ✓ OF • Inmaak/droging van vrugte ✓
• Suiwelbedryf ✓	• Makliker hantering van grootmaat produkte ✓ OF • Prosessering om verskillende produkte te maak soos kaas ✓
• Southappiebedryf ✓	• Maak van produkte deur ekstraksie ✓
• Graanbedryf ✓	• Maal ✓ • Inmaak • Vries ✓ • Voere ✓
• Wol/bokhaarbedryf ✓	• Tekstiel/materiaal ✓
• Oliesaadbedryf ✓	• Olie ✓ • Voer ✓
• Verboude voerbedryf ✓	• Verpilling ✓ • Voermengsels ✓

(Enige 3 x 2) (6)

4.2.2 TWEE nadele van verwerking

- Moeilik om kapitaal te verkry vir nuwe industrieë ✓
- Nuwe produkte kompeteer met gevestigde produkte in die mark ✓
- Tekort aan ondervinding en kundigheid van die besigheidseienaar ✓

(Enige 2) (2)

- 4.3 **Koppel take aan hul relevante bestuursfunksie**
- 1 = Implementering ✓
 - 2 = Kontrole ✓
 - 3 = Organisering en koördinerings ✓
 - 4 = Beplanning ✓
 - 5 = Besluitneming ✓
- (5)
- 4.4 **Bestuur**
- 4.4.1 **Betekenis van delegering**
- Om ander mense/werkers ✓
 - Medeverantwoordelik te maak vir die uitvoering van take ✓
 - En die kontrole oor werkers/take ✓
- (3)
- 4.4.2 **TWEE effekte van delegering van take**
- Hoër produktiwiteit ✓
 - Voel gewaardeer ✓
 - Verryk selfvertroue ✓
 - Voel tevrede ✓
 - Voel deel van bestuur ✓
- (Enige 2) (2)
- 4.5 **Onderskei tussen tipe agritoerisme**
- 4.5.1 **Plaasverblyf vakansies**
- Toeriste besoek plaas wat 'n vakansie oord is met bed en ontbyt fasiliteite ✓
 - Om die kulturele en natuurlike landskap te geniet ✓
- (2)
- 4.5.2 **Ekotoerisme**
- Is die reis na natuurlike areas om meer te leer oor hoe mense leef en die natuurlike geskiedenis van die omgewing ✓
 - Seker maak om nie die omgewing te verander en by te dra tot die ekonomiese welstand van die plaaslike mense ✓
- (2)
- 4.6 **Oes**
- 4.6.1 **EEN rede vir oes op die regte stadium van gereedheid**
- Om te verseker dat dit verbruikers in 'n goeie toestand bereik ✓
 - Om verrotting en bederf te voorkom ✓
- (Enige 1) (1)
- 4.6.2 **DRIE belangrike faktore om in ag te neem tydens beplanning van oes**
- Tyd van oes ✓
 - Hoeveelheid arbeid ✓
 - Besikbaarheid en hoeveelheid van oes toerusting ✓
 - Begin en einddatum van oes ✓
 - Oes metode ✓
 - Beskermdes klere vir oes ✓
- (Enige 3) (3)

4.7 **Berging**

4.7.1 **Verifieer stelling met TWEE redes**

- Meer eweredige verspreiding van produkte regdeur die jaar ✓
 - Om produkte te verkoop sodra die prys op die markte styg ✓
- (2)

4.7.2 **VIER tipes verpakkingsmateriaal**

- Kartonne ✓
 - Sakke ✓
 - Vaatjies ✓
 - Koppies ✓
 - Blikke ✓
 - Bottels ✓
- (Enige 4) (4)

4.8 **Aspekte van etiket vereistes**

- Die gebruik van 'n handelsmerk en beskrywing van die inhoud ✓
 - Skematiese voorstelling van die inhoud of bedieningvoorstel waar die produk gebruik word met 'n duidelike onderskeiding in terminologie en voorstelling ✓
 - Die naam en straatadres van die vervaardiger van die produk ✓
 - 'n Lys van bestanddele in volgorde van bydrae tot die massa van die produk ✓
 - Die hoofbestanddele word eerste genoem en byvoeging word genoem onder kollektiewe name behalwe in die geval van tartrasien, preserveermiddels en fenielalanien ✓
 - Voedingswaarde bepaal volgens die VDR tabelle en watter oorskry minimum vasgestelde minimum waardes ✓
- (Enige 4) (4)

4.9 **Plaasevaluering**

- Tekort aan finansiële insig en vaardige finansiële bestuur ✓
 - Gebrek aan kennis van teikenmark en kompeteerder ✓
 - Onwilligheid om risiko's te neem ✓
 - Swak klantediens ✓
- (Enige 3) (3)

4.10 Sakeplan**4.10.1 Ontwerp dekblad van besigheidsplan**

- Naam en adres van besigheid – TAU Varsprodukte-onderneming ✓
- Adres en kontakbesonderhede van landboubedryf of plaas ✓
- Eienaarskap – (privaat eienaar) ✓
- Tipe besigheid – vars produkte ✓
- Naam (name) van eienaar(s) – Francis Louw ✓
- Datum van plan ✓

EN

- Ontwerp met inligting ✓ (Enige 5) (5)

4.10.2 TWEE markinligting wat ingesluit moet wees in landboubesigheidsplan

- Mark navorsing ✓
- Teikenmark ✓
- Produkte geproduseer ✓
- Verspreiding ✓
- Kompetisie ✓

(Enige 2) (2)
[50]**TOTAAL AFDELING B: 150**
GROOTTOTAAL: 200